

Od dezinformacija do informiranih odluka: Medijska pismenost za nove generacije

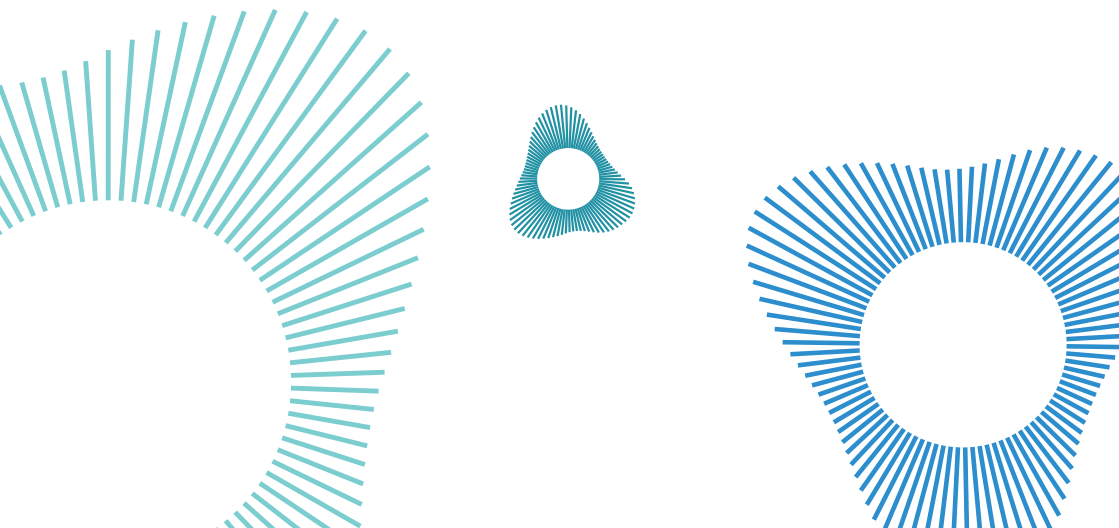
E-PRIRUČNIK ZA NASTAVNIKE

S obzirom na to da su djeca i mladi danas okruženi uistinu velikim brojem informacija s kojima se susreću na društvenim mrežama te na internetu općenito, postalo je važnije nego ikada prije podučavati ih medijskoj pismenosti.

Što bi zapravo bila medijska pismenost?

Medijska pismenost uključuje sposobnost analize, vrednovanja, pristupa i stvaranja medijskih poruka u raznim oblicima. Osposobljava nas da kritički razmišljamo o medijima i medijskim sadržajima te njome možemo spriječiti loš utjecaj medijskih sadržaja na nas. Medijska pismenost nam zapravo omogućuje prepoznavanje lažnih vijesti, manipulacija medija, te odabir kvalitetnih medijskih sadržaja i provjerenih informacija.

S obzirom na to da se trendovi na internetu mijenjaju velikom brzinom, nastavnicima može biti iznimno teško popratiti sve novosti i aktualnosti. Ono što je važno jest da se kontinuirano educirate kako biste učenike mogli zaštititi od potencijalnih negativnih utjecaja medijskih sadržaja, te ih naučiti kako da kritički razmišljaju o sadržajima koje vide na internetu.

Kako učenike učiti medijskoj pismenosti?

- **Educirajte ih o informacijskom poremećaju**

Pojam informacijski poremećaj predstavlja takozvane lažne vijesti na internetu, prvi put je upotrijebljen 2017. godine u izvješću Vijeća Europe o problematici lažnih vijesti, a od tada se preporučuje da se pojam „informacijski poremećaj“ koristi umjesto pojma „lažne vijesti“.

Postoje 3 glavna oblika informacijskog poremećaja:

1. oblik predstavljaju pogrešne informacije ili misinformacije – to su lažne ili netočne informacije koje se dijele bez namjere da se nekoga povrijedi ili mu se nanese šteta – dakle tu se dogodila pogreška, odnosno osoba nije prepoznala da je riječ o netočnim informacijama;
2. oblik predstavljaju dezinformacije – to je svjesno širenje lažnih informacija kako bi se obmanula javnost i nanijela šteta ili kako bi se ostvarila neka osobna dobit – dakle tu je riječ o obmani;
3. oblik predstavljaju zlonamjerne informacije ili malinformacije – to je dijeljenje istinitih informacija koje su najčešće privatno vlasništvo kako bi se nanijela šteta.

Nučite učenike da čitaju dalje od naslova, jer su oni često senzacionalistički kako bi privukli pažnju. Savjetujte učenicima da provjere datum i aktualnost vijesti te autora. Upozorite ih na prepoznavanje pristranosti.

Važno je da provjere i izvore – možete im savjetovati da potraže barem još jedan izvor koji navodi navedene informacije iz vijesti. Iako će im to oduzeti više vremena – to je jedini način da budu sigurni da je neka informacija istinita.

Potaknite učenike da istražuju i sadržaje koji se razlikuju od njihovih stajališta kako bi mogli kritički razmišljati i stvoriti neko svoje mišljenje,

a ne da im mediji formiraju neko nametnuto mišljenje. Ljudi su skloni biti pristraniji onim vijestima s kojima se oni slažu, stoga je važno da obrate pozornost i na to.

• **Naučite učenike kako da postanu odgovorni kreatori sadržaja**

Nikada nije bilo lakše stvoriti i proširiti poruku na način da ju veliki dio svjetske populacije vidi za samo nekoliko trenutaka. Iz tog razloga, važno je učenike naučiti kako da odgovorno kreiraju sadržaje na internetu, te da stvaraju pozitivne online sadržaje. Neće svi biti poznati influenceri, no mnogi od njih će zasigurno objavljivati sadržaje na internetu.

Što bi uopće bio pozitivan online sadržaj?

Pozitivan online sadržaj je sadržaj koji:

- omogućuje razvoj i učenje;
- potiče maštu i kreativnost;
- je zabavan;
- omogućuje stjecane ili zadržavanje pozitivnih životnih vještina;
- razvija pozitivno viđenje o sebi;
- omogućuje pojačano sudjelovanje u društvu;
- motivira i nadahnjuje te
- potiče izgradnju pozitivnih odnosa s obitelji i prijateljima.

Što savjetovati djeci kako bi stvorili pozitivan online sadržaj?

- Neka razmisle o tome koja je ciljana skupina kojoj se obraćaju.
- Neka razmisle o tome kakvi sadržaji privlače ciljanu skupinu.
- Neka prate povratne informacije pratitelja.

- Neka pitaju svoje pratitelje što ih zanima.
- Važno je da misle na sigurnost, rječnik i primjerenost sadržaja.

Učenicima možete savjetovati i da završe Školu odgovornog influensanja, nastalu u suradnji Centra za sigurniji internet i AI Hrvatska. Cilj Škole odgovornog influensanja jest osvijestiti influencere i kreatore sadržaja o važnosti odgovornog ponašanja u online svijetu, podići svijest o važnosti prepoznavanja i prijave neprimjerenog sadržaja na internetu kao i načinu prijave istog te prepoznavanje važnosti kreiranja pozitivnog online sadržaja i stvaranja pozitivnog utjecaja.

- **Promičite odgovorno ponašanje na internetu.**

Poučite učenike o tome koliko je važna privatnost i poštivanje drugih na internetu. Razgovarajte s njima o mogućim posljedicama njihovih postupaka, rizicima dijeljenja osobnih podataka i važnosti bontona. Ekran ljudima često daje nekakav osjećaj anonimnosti, te na internetu znaju biti hrabriji, pa i okrutniji. Važno je učenike učiti o tome kako na internetu ne bi trebali činiti nešto što ne bi učinili u stvarnome svijetu. Posebnu pozornost posvetite elektroničkom nasilju. Možete djecu pitati pitanja o tome kako bi se oni osjećali da na njih netko vrši različite oblike elektroničkog nasilja kako biste razvijali njihovu empatiju, te im pokušati osvijestiti koliko ozbiljne posljedice elektroničkog nasilja mogu biti na same žrtve.

- **Razvijajte kritičko razmišljanje kod učenika.**

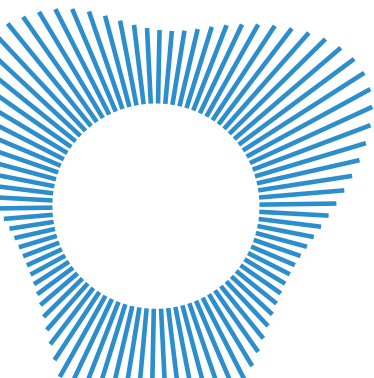
Kritičko razmišljanje odnosi se na različite intelektualne vještine i aktivnosti povezane s evaluacijom informacija, uključujući naše misli, i to na discipliniran način.

Zašto je kritičko razmišljanje važno?

- Samostalno razmišljanje: Potiče razvoj racionalnih stajališta umjesto slijepog prihvaćanja tvrdnji ili trendova.
- Donošenje dobrih odluka: Omogućuje logičko razmišljanje i donošenje racionalnih odluka bez utjecaja emocija.
- Jasna komunikacija: Pomaže u razumijevanju tuđih perspektiva i poboljšanju komunikacije.
- Otvorenost i kreativnost: Potiče intelektualnu znatiželju i istraživanje novih paradigmi.
- Razlikovanje dezinformacija: Pomaže u odvajanju činjenica od mišljenja i prepoznavanju pogrešnih argumenata.
- Razvoj vještina: Omogućuje mudrije, informiranije izbore koji utječu na osobni rast, napredovanje u karijeri i pozitivne odnose.
- Prepoznavanje i uklanjanje predrasuda: Omogućuje prepoznavanje društvenih predrasuda i zatvorenosti uma.
- Bolja rješenja: Širi proces razmišljanja i omogućuje kvalitetno rješavanje problema.

Kako razvijati kritičko razmišljanje kod učenika?

- Umjesto da im na neka pitanja odgovarate s „Zato što sam tako rekao/la“, objašnjavajte svoje odgovore. Favorizirajte pravila koja se temelje na razumu. Omogućite djeci da i ona sudjeluju u kreiranju pravila i postavljaju pitanja.
- Potičite znatiželju kod učenika. Znatiželja vodi djecu da istražuju i propitkuju svijet oko sebe.
- Podučavajte djecu da imaju otvoren um. Predložite im različite točke gledišta.
- Potaknite aktivnosti rješavanja problema. Možete im ponuditi igre strategije i rješavanje nešto složenijih zadataka.

Mladi u moru medija

Centar za nestalu
i zlostavljaju djeću

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

HRVATSKA UDRUGA ZA
ODNOSE S JAVNOŠĆU

